Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14.12.2017, sp. zn. 15 Td 36/2017, ECLI:CZ:NS:2017:15.TD.36.2017.1

Číslo: 21/2018

Právní věta:

Okolnost, kde má sídlo nebo bydliště poškozený, není sama o sobě součástí zákonných hledisek pro určení místní příslušnosti soudu (§ 18 odst. 1, 2 tr. ř.).

Trestný čin zpronevěry podle § 206 tr. zákoníku není distančním deliktem jen proto, že poškozený má sídlo nebo bydliště v jiném místě, než ve kterém došlo k jednání pachatele. Distanční delikt je definován odlišností místa jednání pachatele (míněno celého a již uzavřeného jednání) od místa vzniku následku. V případě trestného činu zpronevěry je tato podmínka splněna tím, že po svěření věci pachatel se svěřenou věcí, kterou fyzicky nemá u sebe a která se nachází na jiném místě než pachatel v době jednání, naloží způsobem příčícím se účelu svěření a vylučujícím obnovení dispozice vlastníka nebo jiné oprávněné osoby (viz rozhodnutí pod č. 16/1999 Sb. rozh. tr.).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 14.12.2017

Spisová značka: 15 Td 36/2017

Číslo rozhodnutí: 21

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Místní příslušnost, Zpronevěra

Předpisy: § 18 odst. 1 tr. ř.
§ 18 odst. 2 tr. ř.
§ 206 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud rozhodl podle § 24 odst. 1 tr. ř. o příslušnosti soudu tak, že k projednání věci je příslušný Okresní soud Plzeň-město.

I.
Dosavadní průběh řízení

1. Nejvyššímu soudu byla předložena trestní věc obviněného M. S. pro zločin zpronevěry podle § 206 odst. 1, odst. 4 písm. d) tr. zákoníku vedená u Okresního soudu v Liberci pod sp. zn. 1 T 235/2015 s

námitkou místní nepříslušnosti Okresního soudu v Liberci, kterou za podmínek uvedených v § 222 odst. 1 tr. ř. uplatnil obviněný. Sám obviněný vyjádřil názor, že místně příslušným je Okresní soud Plzeň-město, přičemž z dalších souvislostí vyplývá, že v úvahu přichází místní příslušnost také Okresního soudu v Olomouci a Okresního soudu v Prostějově.

2. V souladu s rozvrhem práce Nejvyššího soudu připadlo rozhodnutí senátu č. 7, který usnesením ze dne 2. 8. 2017, sp. zn. 7 Td 27/2017, věc podle § 20 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, postoupil velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu. Senát č. 7 poukázal na to, že místní příslušnost soudu ve věcech trestného činu zpronevěry byla judikatorně zásadně upravena usnesením Nejvyššího soudu ze dne 4. 2. 1998, sp. zn. 11 Nd 23/98, publikovaným pod č. 16/1999 Sb. rozh. tr., a že rozhodovací praxe senátů Nejvyššího soudu se postupně stala nejednotnou, protože v některých případech vycházela z právního názoru vysloveného v citovaném judikátu, ale v jiných případech se od něho odchýlila v tom smyslu, že za okolnost významnou pro určení místní příslušnosti soudu začala považovat sídlo, případně bydliště poškozeného. Sám senát č. 7 se v posuzované věci ztotožnil s právním názorem, který byl vysloven v uvedeném judikátu, a dodal, že se tím ocitl v rozporu např. s usneseními Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2010, sp. zn. 11 Td 12/2010, ze dne 16. 12. 2011, sp. zn. 11 Td 65/2011, ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. 7 Td 68/2013, a ze dne 9. 4. 2014, sp. zn. 7 Td 21/2014, v nichž byl vysloven odlišný právní názor.

3. Velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu shledal, že k projednání věci je příslušný Okresní soud Plzeň-město.

II.
Právní posouzení věci

4. Podle obžaloby se obviněný dopustil zločinu zpronevěry podle § 206 odst. 1, odst. 4 písm. d) tr. zákoníku v podstatě tím, že v Plzni, Olomouci, Prostějově a jinde v době od 24. 4. 2015 do 15. 5. 2015 jako jednatel obchodní společnosti F. s., s. r. o., se sídlem v P., a zároveň jako jediný oprávněný disponent vybral v hotovosti z bankovního účtu této společnosti v osmi případech specifikovaných v žalobním návrhu celkovou částku 684 000 Kč, která byla v rámci částky 689 545 Kč převedena na účet obchodní společnosti F. s., s. r. o., z bankovního účtu obchodní společnosti E.-E. CZ, s. r. o., se sídlem v L., a byla účelově určena k tomu, aby byla použita na nákup automobilu pro obchodní společnost E.-E. CZ, s. r. o., zatímco obviněný použil vybranou hotovost v částce 684 000 Kč pro svoji osobní potřebu. Ze žalobního návrhu je patrno, že za poškozeného je považována obchodní společnost E.-E. CZ, s. r. o., se sídlem v L.

5. Zločinu zpronevěry podle § 206 odst. 1, odst. 4 písm. d) tr. zákoníku se dopustí ten, kdo si přisvojí cizí věc, která mu byla svěřena, způsobí-li takovým činem značnou škodu.

6. Obžaloba je konstruována tak, že jednáním, jímž si obviněný „přisvojil“ cizí svěřenou věc, byl již samotný výběr hotovosti z účtu obchodní společnosti F. s., s. r. o. Za tohoto stavu je namístě konstatovat, že jednání, které je zákonným znakem trestného činu, obviněný podle obžaloby vykonal v případě šesti dílčích útoků provedených ve dnech 24. 4. 2015, 27. 4. 2015, 29. 4. 2015, 6. 5. 2015, 14. 5. 2015 a 15. 5. 2015 v Plzni, v případě jednoho dílčího útoku provedeného dne 28. 4. 2015 v Olomouci a v případě jednoho dílčího útoku provedeného dne 4. 5. 2015 v Prostějově. Vzhledem k tomu, že jde o pokračující trestný čin, jsou místem spáchání činu Plzeň, Olomouc a Prostějov.

7. O věcné příslušnosti okresního soudu, která vyplývá z ustanovení § 16 tr. ř., není pochyb.

8. Místní příslušnost soudu se primárně řídí ustanovením § 18 odst. 1 tr. ř., podle něhož řízení koná soud, v jehož obvodu byl trestný čin spáchán. Podle § 18 odst. 2 tr. ř., nelze-li místo činu zjistit nebo

byl-li čin spáchán v cizině, koná řízení soud, v jehož obvodu obviněný bydlí, pracuje nebo se zdržuje, a jestliže se nedají tato místa zjistit nebo jsou mimo území České republiky, koná řízení soud, v jehož obvodu čin vyšel najevo.

9. V posuzované věci ze žalobního návrhu vyplývají skutkové okolnosti zakládající místní příslušnost Okresního soudu Plzeň-město, Okresního soudu v Olomouci a Okresního soudu v Prostějově, neboť v obvodu těchto soudů byl trestný čin spáchán.

10. Pokud byla obžaloba podána u Okresního soudu v Liberci, evidentně to souvisí s okolností, že v obvodu tohoto soudu má sídlo obchodní společnost, která je obžalobou považována za poškozeného. Státní zástupce si otázku místní příslušnosti soudu vyřešil patrně na podkladě úvahy, že Liberec jako sídlo poškozeného je místem, kde vznikl následek trestného činu, a že tím pádem je také jedním z míst, kde byl trestný čin spáchán. Jestliže by tato úvaha byla správná, byla by místní příslušnost Okresního soudu v Liberci založena tím, že státní zástupce u tohoto soudu podal obžalobu (§ 22 tr. ř.).

11. Jde o úvahu inspirovanou zřejmě některými rozhodnutími senátů Nejvyššího soudu, např. usneseními ze dne 25. 3. 2010, sp. zn. 11 Td 12/2010, ze dne 16. 12. 2011, sp. zn. 11 Td 65/2011, ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. 7 Td 68/2013, a ze dne 9. 4. 2014, sp. zn. 7 Td 21/2014. V těchto usneseních vyslovily senáty Nejvyššího soudu právní názor, že místem spáchání trestného činu zpronevěry je jak místo jednání pachatele, tak místo, kde vznikl následek, přičemž za toto místo považovaly sídlo poškozeného, pokud jím byla právnická osoba, resp. bydliště poškozeného, pokud jím byla fyzická osoba.

12. K tomu pokládá velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu za nutné dodat, že uvedený právní názor by byl akceptovatelný za podmínky, že trestný čin zpronevěry by byl spáchán v podobě distančního deliktu, který se vyznačuje rozdílností místa jednání pachatele a místa způsobeného následku. Závěr, že jde o distanční delikt, ovšem nelze vyvozovat ze samotné skutečnosti, že poškozený má sídlo nebo bydliště v jiném místě, než ve kterém došlo k jednání. Odlišnost těchto míst sama o sobě nemůže být důvodem k úsudku, že následek vznikl v místě sídla nebo bydliště poškozeného. Podstatné je, ve kterém místě se věc svěřená pachateli stala jím přisvojenou, a tím se ocitla mimo dosah vlastníka nebo jiné oprávněné osoby, a v návaznosti na to je významné, že v tomto místě nebylo ani zčásti provedeno jednání pachatele.

13. Jestliže je distanční delikt definován odlišností místa jednání pachatele (míněno celého a již uzavřeného jednání) od místa vzniku následku, pak v případě trestného činu zpronevěry je tato podmínka splněna tím, že po svěření věci pachatel se svěřenou věcí, kterou fyzicky nemá u sebe a která se nachází na jiném místě než pachatel v době jednání, naloží způsobem příčícím se účelu svěření a vylučujícím obnovení dispozice vlastníka nebo jiné oprávněné osoby.

14. Tak tomu je např. v případě, kdy zaměstnavatel svěří pachateli věc za tím účelem, aby ji v rámci výkonu zaměstnání používal k plnění pracovních úkolů, avšak pachatel se po určité době rozhodne tuto věc prodat třetí osobě a peníze si ponechat, a za okolností, kdy sám nemá věc u sebe a kdy se věc nachází na jiném místě, dá třetí osobě souhlas k tomu, aby si ji na základě uzavřené dohody vzala, načež tato osoba se odebere na místo, kde se věc nachází, a na podkladě dohody s pachatelem si věc vezme. V uvedeném případě je místem jednání pachatele místo, kde dal třetí osobě souhlas k tomu, aby si věc vzala, a místem, kde vznikl následek, pak je místo, kde si tato osoba věc vzala. Zároveň je významné, aby pachatel jednal bez součinnosti s nějakou jinou osobou, které by užil k vydání věci, a tím pádem k provedení činu za podmínek tzv. nepřímého pachatelství podle § 22 odst. 2 tr. zákoníku. Pak by se mu totiž jako jeho vlastní jednání přičítalo také to, co by učinila ona jiná osoba, a trestný čin zpronevěry by nebyl spáchán jako distanční delikt, neboť místem jednání pachatele by bylo i místo, kde se věc nacházela v době, kdy došlo k jejímu vydání tomu, komu ji

pachatel prodal.

15. Spáchání trestného činu zpronevěry jako distančního deliktu přichází v úvahu rovněž v některých případech, v nichž dispozici s věcí, kterou nemá u sebe, pachatel učiní s použitím prostředku elektronické komunikace.

16. Ve shora citovaných usneseních senátů Nejvyššího soudu o distanční delikt v žádném z uvedených případů ve skutečnosti nešlo, protože podle obžaloby spočíval trestný čin zpronevěry v tom, že obviněný

> – ze skladu odebral za účelem uspokojení svých osobních potřeb naftu, která mu předtím byla svěřena k výkonu zaměstnání, byla umístěna ve skladu nacházejícím se v okrese Karviná a byla majetkem jeho zaměstnavatele, jímž byla obchodní společnost se sídlem v okrese Kolín (věc sp. zn. 11 Td 12/2010),
>
> – použil pro vlastní potřebu peněžní hotovost, kterou předtím na podkladě zmocnění věřitele vybral od dlužníků mimo obvod Okresního soudu v Českých Budějovicích a kterou měl odvést na účet věřitele, jímž byla obchodní společnost se sídlem v Českých Budějovicích (věc sp. zn. 11 Td 65/2011),
>
> – ponechal si a nevrátil obchodní společnosti se sídlem v okrese Uherské Hradiště automobil a notebook, které mu předtím byly svěřeny k výkonu práce (věc sp. zn. 7 Td 68/2013),
>
> – ponechal si hotovost, kterou předtím při prodeji nemovitosti v zastoupení prodávajícího bydlícího v okrese Český Krumlov převzal v Olomouci od kupujícího (věc sp. zn. 7 Td 21/2014).

17. V těchto případech následek ve skutečnosti nastal přímo v místě jednání (ve věci sp. zn. 11 Td 12/2010), takže příslušným soudem správně byl soud, v jehož obvodu došlo k jednání obviněného, a pokud místo jednání nebylo zjištěno (ve věcech sp. zn. 11 Td 65/2011, 7 Td 68/2013, 7 Td 21/2014), pak příslušným soudem správně byl soud určený podle § 18 odst. 2 tr. ř., tj. soud, v jehož obvodu obviněný bydlí, pracuje nebo se zdržuje.

18. Citovaná usnesení senátů Nejvyššího soudu představují neodůvodněný a nesprávný odklon od judikátu č. 16/1999 Sb. rozh. tr., jímž byla rozhodovací praxe soudů usměrněna tak, že sice apriorně nelze vyloučit spáchání trestného činu zpronevěry v podobě distančního deliktu, avšak o distanční delikt nejde, jestliže pachatel, který má v souladu se svěřením cizí věc u sebe, na místě, jež je odlišné od bydliště poškozeného, si ji přisvojí, a tím způsobí poškozenému škodu. Judikát tudíž vyznívá v závěr, že za popsaného stavu nastává následek v místě, které je totožné s místem jednání pachatele. Tento právní názor byl vysloven ve vztahu ke skutku spočívajícímu v tom, že obviněný si pro svou potřebu ponechal peněžní hotovost, kterou mu poškozený svěřil proto, aby za ni obviněný pro poškozeného zakoupil obraz.

19. V intencích právního názoru vysloveného v judikátu č. 16/1999 Sb. rozh. tr. rozhodly senáty Nejvyššího soudu ve skutkově obdobných věcech např. usneseními ze dne 19. 1. 2001, sp. zn. 11 Nd 160/2001, ze dne 31. 1. 2008, sp. zn. 11 Td 4/2008, ze dne 27. 10. 2009, sp. zn. 11 Td 54/2009, ze dne 26. 11. 2009, sp. zn. 11 Td 60/2009, ze dne 5. 10. 2016, sp. zn. 7 Td 44/2016, a ze dne 15. 2. 2017, sp. zn. 7 Td 4/2017. Ve všech těchto případech následek nastal vždy na místě totožném s místem jednání obviněného, a pokud toto místo nebylo zjištěno, byla místní příslušnost soudu správně určena podle § 18 odst. 2 tr. ř., tj. podle místa, kde obviněný bydlí, pracuje nebo se zdržuje, přičemž bylo zdůrazněno, že nejde o distanční delikt s ohledem na místo sídla nebo bydliště poškozeného a že sídlo nebo bydliště poškozeného jsou z hlediska místní příslušnosti soudu nerozhodnými okolnostmi. Uvedená usnesení senátů Nejvyššího soudu tak reagovala na to, že pokud

byla obžaloba podána u soudu, v jehož obvodu má poškozený sídlo nebo bydliště, stalo se tak v návaznosti na to, že poškozený podal trestní oznámení u policejního orgánu v místě svého sídla nebo bydliště a že od toho se pak odvíjel postup státního zástupce, který podal obžalobu u zmíněného soudu patrně v chybném domnění, že sídlo nebo bydliště poškozeného je vždy místem, kde nastal následek, a tudíž i místem, kde byl čin alespoň zčásti spáchán, bez zřetele na to, kde došlo k jednání obviněného.

20. Z důvodů, které byly vyloženy v předcházejících částech tohoto usnesení, velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu dospěl k závěru, že

– není důvodu odchýlit se od judikátu č. 16/1999 Sb. rozh. tr.,

– trestný čin zpronevěry není distančním deliktem jen proto, že poškozený má sídlo nebo bydliště v jiném místě, než ve kterém došlo k jednání pachatele,

– v případech, kdy následek trestného činu zpronevěry nastal v místě jednání pachatele a toto místo nelze zjistit, řídí se místní příslušnost soudu ustanovením § 18 odst. 2 tr. ř., přičemž sídlo nebo bydliště poškozeného sama o sobě nemají význam.

21. To ve vztahu k posuzované věci obviněného M. S. znamená, že místně příslušnými soudy jsou Okresní soud Plzeň-město, Okresní soud v Olomouci a Okresní soud v Prostějově. Tak ostatně vyznívá právní názor senátu č. 7, který věc postoupil velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu.

22. Velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu podle § 24 odst. 1 tr. ř. rozhodl, že k projednání věci obviněného M. S. je příslušný Okresní soud Plzeň-město. Učinil tak s ohledem na okolnost, že převážná část trestného činu byla spáchána v obvodu tohoto okresního soudu (šlo o šest z osmi dílčích útoků pokračujícího trestného činu).